

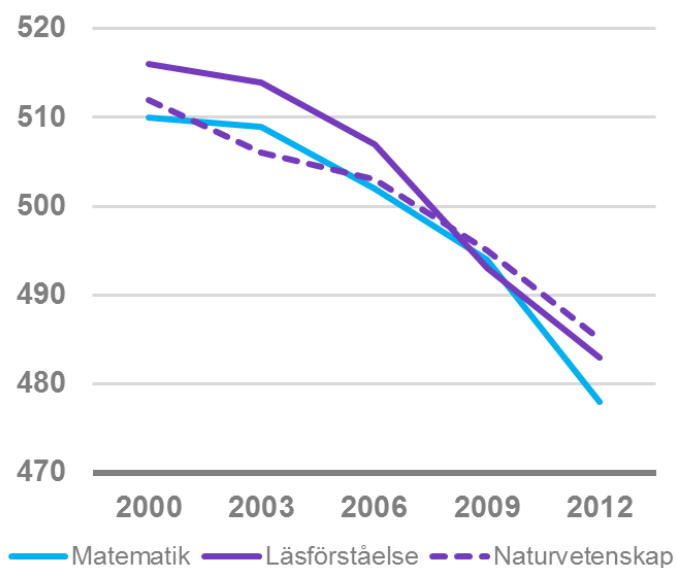
Investeringar i skolan för mer kunskap

I skolan läggs grunden för resten av våra liv. En bra skolgång skapar stora valmöjligheter på arbetsmarknaden medan en dålig skolgång riskerar att stänga dörrar till både jobb och bostad. På samma sätt är skolan grunden för samhällsbygget. En skola där elever tillåts halka efter och slås ut kommer att stå samhället dyrt. En skola som ser till alla elevers behov bygger en stark kunskapsnation.

Många elever möter en riktigt bra skola i Sverige. Kunniga och engagerade lärare ger våra barn chanser, visar vägar till kunskap och självförtroende. Elever anstränger sig, finner tekniker för att lösa problem, får känna lust för lärandet. Många kommer att minnas sin skolgång som en tid då man la grunden för ett vuxenliv med egenmakt, självtillit och arbete. Men inte alla.

Svensk skola står idag inför en rad utmaningar. Sverige har haft sjunkande kunskapsresultat under flera år och allt för många elever lämnar grundskolan utan behörighet till gymnasiet. Ojämligheten i utbildningssystemet har ökat.

Diagram 1. Resultat i Pisa (Källa: Skolverket)

OECD understryker i sin granskning av svensk skola att bristen på gemensamt ansvarstagande och en tydlig ansvarsfördelning är ett problem.

Den höga tillit som historiskt präglat svensk skola har under de senaste åren successivt urholkats. OECD konstaterar att det växt fram en kultur där lärare och rektorer hela tiden försöker anpassa sig till de senaste politiska reformerna, istället för att som tidigare känna ett gemensamt ägarskap och ansvar för skolans utveckling.

För att vända utvecklingen i skolan och höja kunskapsresultaten krävs att skolans alla aktörer känner – och tar – ett gemensamt ansvar. Skolan ska vara ett stabilt grundmurat verk där alla elever, lärare och rektorer ges rätt förutsättningar och ägarskap över utvecklingen av sitt arbete. Det är dags för ordning och reda i skolpolitiken. I budgetpropositionen för 2016 tar regeringen ett helhetsgrepp om skolan. Investeringarna fokuserar på fyra tydliga delar:

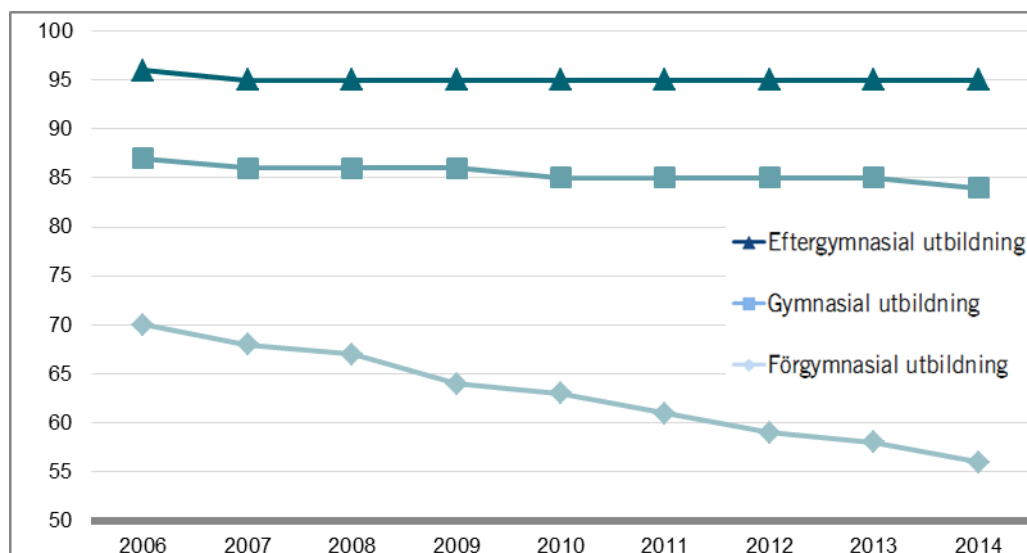
- Jämlik skola
- Attraktivt läraryrke
- Tidiga insatser
- Utbildning för jobb och vidare studier

Investeringar för en jämlik skola

Ojämligheten och resultatskillnaderna i den svenska skolan har ökat. 2014 lämnade 13,1 procent av eleverna grundskolan utan gymnasiebehörighet, totalt 12 700 elever. Bland elever vars föräldrar endast har förgymnasial utbildning var det 43,8 procent som inte fick behörighet till gymnasieskolans nationella program.

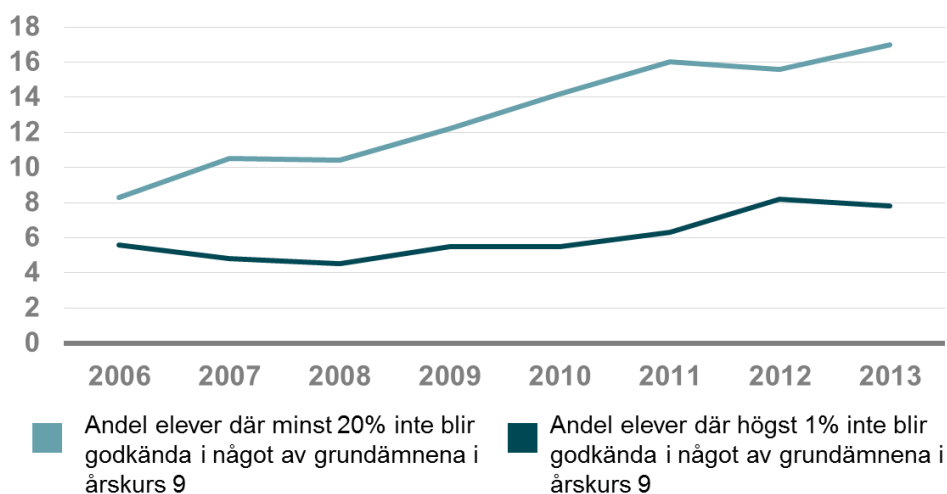
Skillnaden i andelen elever som når gymnasiebehörighet mellan de elever vars föräldrar har gymnasieutbildning och de elever vars föräldrar enbart har förgymnasial utbildning har fördubblats sedan 2006.

Diagram 2. Gymnasiebehörighet efter föräldrarnas utbildningsbakgrund (procent) (Källa: Skolverket, SIRIS)

Ojämligheten ökar mellan elever och mellan skolor. Samtidigt som skillnaden mellan elever blivit allt större sker en utveckling på skolnivå där andelen elever som går i skolor med riktigt låga resultat dubblerats sedan 2006.

Diagram 3. Andel elever som går i skolor med låga respektive höga resultat. (Källa Skolverket).

Nedgången i de svenska skolresultaten kan totalt sett inte mer än marginellt hänföras till gruppen elever med utländsk bakgrund konstaterar Skolverket i sin slutsats om resultatutvecklingen i PISA. Regeringens svar på de ökade klyftorna i den svenska skolan är åtgärder för en jämlik skolgång. Regeringen har redan påbörjat en rad sådana åtgärder varav några är:

- Regeringen har gett Skolverket i uppdrag att sluta överenskommelser med huvudmän om skolutveckling på enskilda skolor inom ramen för "Samverkan för bästa skola". Genom förändringen tar staten ett tydligare ansvar i stödet till skolhuvudmännen för att höja resultaten i skolor med låga studieresultat och tuffa förutsättningar.
- Regeringen har gett Skolverket i uppdrag att ta fram ett system för hur staten ska kunna fördela medel mellan skolor i behov av riktade

utvecklingsinsatser, infört obligatorisk kartläggning av nyanlända elevers kunskaper för att de ska kunna få rätt stöd och gett Skolverket i uppdrag att ta fram ytterligare insatser i syfte att ge nyanlända elever en bra skolgång i Sverige.

Regeringen avser att ge en särskild utredare i uppdrag att kartlägga elevers omfattande frånvaro i grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan. Utredaren ska även analysera orsakerna till frånvaron och föreslå hur skolans arbete med att främja närvaro och vidta åtgärder vid frånvaro kan förbättras.

I vårbudgetpropositionen aviserades ett flertal satsningar för en jämlik skola som genomförs nästa år. Det handlar om investeringar i en utbyggd elevhälsa, möjlighet till mer undervisningstid för att nå kunskapskraven (såsom lovskola eller läxhjälp) och det fortsatta genomförandet av *Samverkan för bästa skola*. På skolor med svåra utmaningar är rektorns ledarskap särskilt viktigt.

I budgetpropositionen för 2016 går vi vidare med fler investeringar för en jämlik skola. Investeringarna fokuserar på att skapa en välfungerande pedagogisk infrastruktur som stärker tiden mellan lärare och elev.

Höjd personaltätthet och stärkt kvalitet i fritidshem

Bra fritidshem kan bidra till högre kunskapsresultat och jämlika livschanser för alla elever. Fritidshemmen ska bland annat komplettera utbildningen i förskoleklassen och grundskolan och stimulera elevernas utveckling och lärande. För många yngre elever är tiden i fritidshemmet en del av skoldagen och fritidspedagogiken är då en viktig del av lärandet. Ett väl fungerande fritidshem kan öka jämlikheten genom att erbjuda ytterligare möjligheter till lärande, särskilt till de elever som behöver detta.

Men trots att allt fler elever går i fritidshem har resurserna till fritidshemmen inte ökat i samma takt. Grupperna växer och personaltättheten minskar. Likaså minskar andelen personal med pedagogisk examen eller annan utbildning för arbete med barn. Detta påverkar fritidshemmens möjligheter att fullgöra sitt uppdrag.

För att fritidshemmets utbildning ska hålla god kvalitet och vara anpassad till att stimulera elevers lärande och utveckling samt erbjuda en meningsfull fritid och rekreation, investerar regeringen 250 miljoner kronor 2016 och beräknar för de kommande åren 500 miljoner kronor/år för insatser inom fritidshemmet. Satsningen föreslås bestå i huvudsak av ett statsbidrag för att höja personaltättheten, men även till viss del av insatser för att på andra sätt höja kvaliteten på undervisningen.

Personalförstärkningar i Sveriges skolbibliotek

Skolbiblioteken utgör en viktig resurs i arbetet med elevernas lärande. Varje barn, oavsett var man bor eller vilken skola man går i, har rätt att lära sig söka bland och kritiskt granska den information som sköljer över oss.

Bemannade skolbibliotek har enligt såväl internationell som svensk forskning positiva effekter på ungas läsvanor och läsfärdighet. Men enligt den nationella biblioteksstatistiken från 2014 går bara omkring hälften av eleverna i landet i skolor som har tillgång till skolbibliotek där det finns bemanning för skolbiblioteksverksamhet minst 20 timmar i veckan. I 90 kommuner saknas helt enskilda skolbibliotek som har minst 20 timmar avsatt bemanning för skolbiblioteksverksamhet.

Regeringen anser att insatser bör genomföras som syftar till att stärka skolbibliotekens roll för elevernas läslust och läsförmåga. Regeringen har därför gett Kungliga biblioteket i uppdrag att ta fram förslag till en nationell biblioteksstrategi. Vidare föreslår regeringen i budgetpropositionen 2016 15 miljoner kronor för personalförstärkningar i Sveriges skolbibliotek 2016. Kommande år dubbleras satsningen till 30 miljoner kronor per år. Med dessa resurser kommer Sveriges skolbibliotek kunna få personalförstärkningar på deltid med upp till 300 personer.

Höjd ersättning till kommuner för asylsökande barn

I skollagen och läroplanerna finns bestämmelser som syftar till att garantera barns och elevers tillgång till utbildning. Regeringen har genom proposition till riksdagen förtydligat skollagen för att stärka nyanlända elevers rätt till en likvärdig undervisning. Bakgrunden är ett flertal brister i och kring undervisningen av nyanlända och asylsökande elever som pekats ut i olika rapporter från skolmyndigheterna.

Elever med utländsk bakgrund är en heterogen grupp när det gäller ursprungsland, språk och föräldrarnas utbildningsnivå, men har som grupp inte tillräckligt goda förutsättningar för att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. De kommuner som tar emot asylsökande elever, behöver få ett utökat ekonomiskt stöd för att bättre kunna stötta dessa elever.

Regeringen föreslår därför i budgetpropositionen 2016 att schablonersättningen till kommuner för asylsökande barns skolgång höjs med 50 procent. Detta innebär en väsentlig förbättring av kommunernas förutsättningar att ordna ett bra mottagande för de asylsökande barnen. Schablonersättningen kan användas till introduktion i grundskola, gymnasieskola, förskola eller fritidshem för de behov som huvudmännen bedömer är nödvändiga för att förenkla integrationen av asylsökande barn.

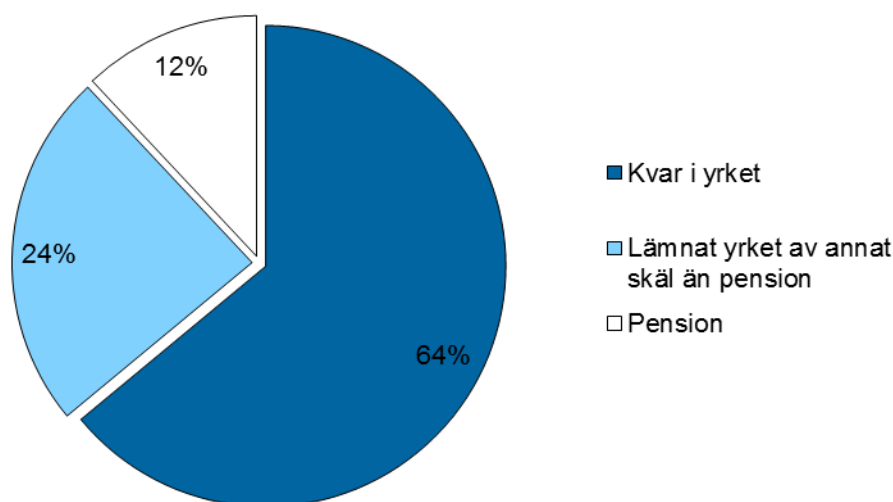
I budgetpropositionen föreslås satsningen uppgå till 393 miljoner kronor 2016. För 2017 beräknas 291 miljoner kronor 2017, 243 miljoner kronor 2018 och 224 miljoner kronor 2019.

Investeringar för ett attraktivt läraryrke

Lärarna är nyckeln för att höja kunskapsresultaten i skolan. Regeringen ser mycket allvarligt på att läraryrket under en lång tid har tappat i status och attraktionskraft.

Enligt den internationella studien TALIS 2013 anser endast fem procent av Sveriges lärare att läraryrket har hög status. Lärarförbundet och Statistiska centralbyrån bedömer därtill att det riskerar saknas 65 000 lärare fram till 2025. Enligt Skolverket (2015) återfinns i dag cirka 30 000 av Sveriges legitimerade lärare inom andra yrken. En tidigare rapport från Skolverket (2013) har även visat att under perioden 2006/07 till 2011/12 lämnade var fjärde lärare yrket av andra skäl än pension.

Diagram 4: Många lärare har lämnat skolan
(Källa: Skolverket 2013. Utveckling läraryrket 2006/07-2011/12)

Regeringen vill att fler ska vilja bli lärare och att fler ska vilja fortsätta vara lärare. För att stärka yrkets attraktivitet har regeringen tidigare tagit initiativ till en nationell samling för läraryrket, som bland annat innefattar bättre löneutveckling för lärare kopplad till deras kompetens och karriärutveckling. I budgetpropositionen för 2016 går vi vidare med fler investeringar för att skapa framtidstro, stabilitet och rätt förutsättningar för Sveriges lärare.

Lärlönelyftet

Regeringen föreslår att en investering i höjda lärarlöner genomförs – Lärlönelyftet. Höjda lärarlöner är en nödvändig åtgärd för att öka läraryrkets attraktivitet och därigenom förbättra resultaten i skolan. En investering i högre löner för lärare rekommenderas även av OECD som en åtgärd för att vända utvecklingen i den svenska skolan. Genom lärlönelyftet investerar regeringen i höjda lärarlöner med syfte att premiera skicklighet och utveckling i yrket.

Reformen aviserades i budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1) och i 2015 års ekonomiska vårproposition och utgör en central del av den nationella samlingen för läraryrket som regeringen tagit initiativ till.

Modellen för detta lärarlönelyft har under våren 2015 tagits fram i dialog med de centrala arbetsgivarorganisationerna inom skolan och lärarnas fackliga organisationer: Sveriges Kommuner och Landsting, Friskolornas Riksförbund, Almega, Lärarnas Riksförbund och Lärarförbundet. Det genomsnittliga lönepåslaget utgör 3 000 kronor per månad och lärare. Reformen beräknas fullt utbyggd omfatta ca 60 000 lärare på årsbasis. Regeringen föreslår att det för 2016 avsätts 1,5 miljarder kronor till ett statsbidrag för höjda löner för lärare. För kommande år beräknas 3 miljarder kronor årligen avsättas.

Inom den nationella samlingen för läraryrket fortsätter nu regeringen träffa arbetsmarknadens parter för att diskutera hur lärares arbetsmiljö kan förbättras, hur den administrativa arbetsbördan kan minska, hur fler vägar in i yrket och utvecklingsvägar för lärare kan skapas och hur systemet för karriärtjänster ska kvalitetssäkras. Samtalen kommer också att uppmärksamma hur positiva exempel på regionalt samarbete mellan lärosäten och huvudmännen, för att säkerställa att utbildningar matchas mot rekryteringsbehov av lärare, kan spridas. Samtalen kommer också att ta upp hur nya lärares introduktion i yrket kan förbättras.

Läraryrket för fler lärare och förskollärare

För att fler ska ges möjlighet att bli lärare gör regeringen ett flertal investeringar. Regeringen fullföljer nu satsningen på att kunna utöka antalet platser på flera av lärar- och förskolläraryrkesutbildningarna liksom på speciallärar- och specialpedagogutbildningarna genom att universitet och högskolor tillförs mer reusrer. Därtill föreslår regeringen föreslår också en kvalitetssatsning på lärar- och förskolläraryrkesutbildningarna.

I dag pågår försöksverksamheter med särskild kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) med syfte att bland annat öka rekryteringen av ämneslärare i matematik, naturorienterade ämnen och teknik. KPU kan attrahera fler personer med annan yrkeserfarenhet eller utbildning till läraryrket. Idag finns KPU bland annat vid Göteborgs universitet och vid några lärosäten som samarbetar med organisationen Teach for Sweden. I Teach for Swedens projekt ges studenter med en examen, och som har genomfört sin utbildning med goda studieresultat, möjlighet att läsa en KPU för att nå en ämneslärarexamen samtidigt som de arbetar i en skola med låg måluppfyllelse. Regeringen ser positivt på försöksverksamheterna och avser att fortsatt stödja dessa.

Regeringen aviserar även en satsning på en särskild KPU för personer med examen på forskarnivå, vilken ska leda till en ämneslärarexamen. Den bör riktas mot personer med ämneskunskaper relevanta för undervisning i matematik, biologi, fysik, kemi eller teknik. För att KPU ska bli attraktiv avser regeringen också att införa ett tillfälligt utbildningsbidrag till studenter som genomgår utbildningen.

Därutöver vill regeringen bättre ta till vara pedagogisk kompetens hos nyanlända. Regeringen har gett ett uppdrag till Skolverket att senast den 15 oktober 2015 inkomma med en plan för genomförande av insatser som syftar till att fler lärare ska få kompetens att undervisa alla barn och elever, oavsett deras språkliga bakgrund. Särskilda insatser ska riktas till modersmållärare och studiehandledare på modersmål.

Snabbare hantering av lärarlegitimationer

För att elever och barn ska mötas av lärare och förskollärare med utbildning för den undervisning de bedriver har lärar- och förskollärarlegitimation och behörighetsregler införts. Att få sin lärarlegitimation har dock tagit lång tid för många lärare, det har uppmärksammats inte minst vid starten av höstterminen 2015.

Regeringen bedömer att Skolverkets arbete med att meddela legitimationer och bedöma behörigheter kommer att vara omfattande även under 2016.

Regeringen föreslår därför i budgetpropositionen att Skolverket tillförs 75 miljoner kronor för detta ändamål för 2016 och beräknar 15 miljoner kronor för 2017.

Fler behöriga lärare

Knappt 78 procent av lärarna i grundskolan och ungefär lika stor andel i gymnasieskolan var behöriga i minst ett av sina undervisningsämnen i mitten av augusti 2015 enligt statistik från Skolverket. Det innebär en ökning med drygt nio procentenheter sedan februari i år då behörigheten var 69 procent i gymnasieskolan och 68 procent i grundskolan. Orsaken till förbättringen är att fler har fått lärarlegitimation. Trots en positiv utveckling finns fortfarande ett stort behov av att bredda eller fördjupa pågående satsningar på behörighetsgivande utbildning för lärare och förskollärare.

Regeringen gör därför flera investeringar för att fler lärare ska bli behöriga:

- *Läraryftet II*. Läraryftet II vänder sig till anställda lärare med lärarexamen som undervisar i ämnen de saknar behörighet i, lärare i särskolan utan rätt behörighet och fritidspedagoger som vill kunna undervisa i praktiskt- estetiska ämnen. Läraryftet är viktigt då det ger möjlighet för lärare att få eller bredda behörighet. I vårbudgetpropositionen aviserade regeringen en permanent satsning på 200 miljoner kronor per år för kompetensutvecklingsinsatser för Sveriges lärare. I budgetpropositionen 2016 avsätts 100 miljoner kronor av dessa medel till fortsatta satsningar på Läraryftet II 2016. År 2017 beräknas 150 miljoner kronor och för 2018 beräknas 100 miljoner kronor. Det behöver tas ett mer långsiktigt och samlat grepp kring bland annat rekryteringen av fler lärare och förskollärare. För detta anser regeringen att en nationell samling för läraryrket behöver komma till stånd.

- Satsning på fler behöriga yrkeslärare beskrivs vidare under satsningen på de gymnasiala yrkesprogrammen.

Förstärkning Matematiklyftet och Läsflyftet

För att stärka kompetensutvecklingen för lärare och förskollärare föreslår regeringen i budgetpropositionen för 2016 förstärkningar av såväl Matematiklyftet som Läsflyftet utöver vad som aviserades i vårbudgetpropositionen:

- *Matematiklyftet.* Regeringen avsätter i budgetpropositionen 13 miljoner kronor för 2017 respektive 2018 för riktade insatser för att nå de lärare som ännu inte deltagit i satsningen Matematiklyftet samt för att stödja de huvudmän vars lärare redan deltagit. Från och med 2019 beräknas 5 miljoner kronor årligen permanent för att ge huvudmännen möjlighet att fortsätta med Matematiklyftet även på längre sikt inom ramen för de medel som beräknas för de av regeringen initierade nationella skolutvecklingsprogrammen.
- *Läsflyftet.* Regeringen förstärker i budgetpropositionen 2016 Läsflyftet för att möjliggöra att lärare inom andra ämnen kan ta del av Läsflyftet i större utsträckning, till exempel lärare inom de samhällsorienterade och naturorienterade ämnena. För förstärkning av Läsflyftet avsätts 25 miljoner kronor 2016, samt beräknas 50 miljoner kronor för 2017 och 25 miljoner kronor 2018. Delar av satsningen finansieras inom ramen för de medel som aviserades för de nationella skolutvecklingsprogrammen i vårpropositionen. Därutöver aviseras nya medel i budgetpropositionen för läsflyftet om 10 miljoner kronor 2016 och därefter 20 miljoner kronor/år 2017-2019.

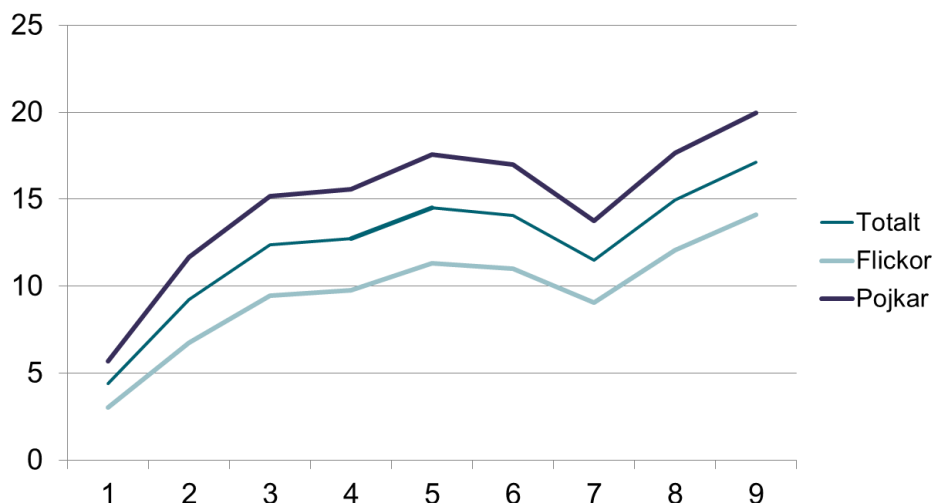
Regeringen investerar även i en ny fortbildningssatsning i budgetpropositionen 2016, för att stärka den specialpedagogiska kompetensen generellt hos lärare i grundskolan framförallt i åk 7-9.

Investeringar i tidiga insatser

Tidiga insatser lägger en stabil grund för framtiden. Att varje elev får med sig grundläggande kunskaper tidigt är viktigt även för senare ämnen och detta påverkar dessutom arbetsroen i skolan. För nyanlända är det särskilt viktigt att säkerställa att eleverna inte tappar i sin utveckling bara för att de börjar skolan i ett nytt land.

Men idag sätts mest dokumenterat stöd in i årskurs 9. I Finland, som ofta lyfts som ett framgångsrikt exempel, ligger tyngden för stödet istället på de tidigare skolåren.

Diagram 5. Andel (%) elever i grundskolan som har åtgärdsprogram, per årskurs totalt samt fördelat på flickor och pojkar läsåret 2012/13. (Källa: Skolverket)

Regeringen har redan initierat en rad investeringar som säkerställer en utveckling mot tidigare insatser inom ramen för lågstadielöftet – ett löfte om att göra insatser för att se till att varje elev tidigt får det stöd som han eller hon behöver:

- För att höja utbildningskvaliteten och ge lärare i förskoleklassen och lågstadiet mer tid för varje elev har regeringen innevarande år infört ett statsbidrag om cirka 2 miljarder kronor årligen för att kunna anställa fler lärare, speciallärare eller annan personal så att lärare får mer tid för att undervisa och att klasserna i lågstadiet kan bli mindre.
- För att minska gruppstorlekar och öka personaltätheten i förskolan har regeringen infört ett statsbidrag för detta ändamål. Statsbidraget uppgår till 415 miljoner kronor 2015 och 830 miljoner kronor per år från och med 2016. Regeringen har även gett Skolverket i uppdrag att återinföra riktmärke för storlek på barngrupper i förskolan i kommentarerna till Skolverkets allmänna råd.
- Inom lågstadielöftet gör regeringen även investeringar i stärkt specialpedagogik, en läsa-skriva-räkna-garanti utreds med syftet att säkerställa att det stöd eller särskilda stöd som eleven behöver sätts in i tid så att varje elev från lågstadiet kan få med sig läsförståelse, skrivförmåga och grundläggande matematikkunskaper.

Att varje elev ska få det stöd de behöver innebär dock inte enbart att insatserna ska komma i tidig skolålder – det innebär också att de ska komma tidigt efter att behov identifierats. I budgetpropositionen gör regeringen investeringar i att varje elev ska få det stöd han eller hon behöver snabbt.

Grundläggande specialpedagogiska verktyg till Sveriges lärare

Idag finns det två yrkeskategorier i skolan som har fördjupad pedagogisk kompetens om barn och elever i behov av särskilt stöd – specialpedagoger och speciallärare. Regeringen aviserade i vårbudgetpropositionen satsningar på fler

speciallärare/-pedagoger. Dessa insatser genomförs nu i budgetpropositionen för 2016.

I budgetpropositionen för 2016 utökar regeringen samtidigt satsningen på specialpedagogiska insatser i grundskolan, framför allt för årskurserna 7-9.

En grundläggande förutsättning för att lärare ska kunna lyckas med sitt uppdrag och bibehålla sitt engagemang genom hela sin gärning är att de ges de verktyg och förutsättningar de behöver. Idag efterfrågar många lärare kompetensutveckling och grundläggande kunskaper i att bättre kunna möta, motivera och engagera varje elev. Det finns ett behov av insatser för att utveckla den specialpedagogiska kompetensen generellt bland lärare.

Regeringen föreslår därför en ny fortbildningsinsats för att stärka den specialpedagogiska kompetensen generellt hos lärare, särskilt i högstadiet. Insatsen ska ge lärare grundläggande specialpedagogisk kompetens.

För 2016-2019 beräknas totalt 540 miljoner kronor för investeringen i grundläggande specialpedagogisk kompetens i grundskolan, Satsningen avser lärare i grundskolan och framför allt i årskurserna 7-9. I budgetpropositionen för 2016 beräknas nya medel på 70 mnkr för 2017 resp 2018 och resterande belopp, dvs 100 mnkr/år finansieras inom ramen för den specialpedagogiska satsningen från VÅP15. Sammantaget innebär investeringen att det blir en av de största satsningarna någonsin på kollegialt lärande i Sverige.

Utbildning för jobb och vidare studier

Rätt till utbildning inom komvux för grundläggande och särskild behörighet

Individens rätt att läsa inom komvux på gymnasial nivå är idag begränsad till att endast omfatta personer med examen från ett yrkesprogram i gymnasieskolan men som inte uppnått grundläggande behörighet för högskolestudier. Denna rättighet infördes 2011 i samband med införandet av den nya skollagen. I övrigt är det inga individer som har rätt att få utbildning inom komvux på gymnasial nivå. Däremot är kommunerna skyldiga att tillhandahålla utbildning på gymnasial nivå och i detta sträva efter att erbjuda utbildning som svarar mot efterfrågan och behov. Om inte alla sökande kan beredas plats vid antagningen ska de som har fått minst utbildning prioriteras. Alla erbjuds dock inte plats och en rätt till utbildning inom komvux är därför en viktig reform för att förhindra att enskilda fastnar i återvändsgränder i utbildningssystemet.

Regeringen avser att lämna ett förslag som innebär att alla vuxna som är behöriga att studera inom komvux och saknar grundläggande behörighet till högskolestudier eller motsvarande rätt till yrkeshögskolan, ska ha rätt att studera inom komvux i syfte att uppnå sådan behörighet. Förslaget kommer även innebära en rätt till utbildning inom komvux som leder till särskild behörighet till högskolestudier.

För ändamålet beräknar regeringen i budgetpropositionen 537 miljoner kronor per år från och med 2017. Regeringen avser att återkomma angående

lagstiftningens närmare utformning.

Satsningar på gymnasial yrkesutbildning

Gymnasieskolans yrkesprogram är centrala för att försörja såväl företag som välfärdens verksamheter med den kompetens som efterfrågas. Under flera års tid, och inte bara i Sverige, har ungas intresse för yrkesutbildning minskat. Sedan 2008 har ungas intresse att läsa gymnasial yrkesutbildning sjunkit från 35 procent av förstaårseleverna till 26 procent av förstaårseleverna 2014. Då kullarna i gymnasieskolan minskar får det sjunkande intresset bland de unga en dubbel effekt som riskerar att medföra svårigheter för många branscher att klara sin kompetensförsörjning.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2016 ett yrkesutbildningspaket, för att stärka utbildningarnas kvalitet och attraktionskraft. Regeringen föreslår i budgetpropositionen att 67 miljoner kronor avsätts för satsningar under 2016. För 2017 beräknas 109 miljoner kronor, för 2018 beräknas 75 miljoner kronor och för 2019 beräknas 20 miljoner kronor.

Förstärkta satsningar på yrkeslärare

För att höja yrkesprogrammets kvalitet och attraktivitet är det centralt att det finns yrkeslärare med rätt kompetens. Under många år har det varit brist på lärare i yrkesämnen. Det är också en stor andel av de lärare som undervisar på gymnasieskolans yrkesprogram som är obehöriga. Därför föreslår regeringen att den pågående satsning som underlättar för yrkeslärare att minska sin tjänstgöringsgrad under den tid de går en behörighetsgivande utbildning förlängs till och med 2019. Samtidigt förstärks det statliga åtagandet genom att stödet till huvudmän för skolor där yrkeslärare undervisar samtidigt som de går en utbildning för att få lärarbehörighet förstärks. För satsningar på fler yrkeslärare med rätt behörighet föreslår regeringen att 22 miljoner kronor avsätts för 2016. Satsningen beräknas till 71 miljoner kronor för 2017, 60 miljoner kronor för 2018 och 20 miljoner kronor för 2019. Regeringens avsikt är att yrkeslärare på sikt ska omfattas av kravet på legitimation i samma utsträckning som andra lärargrupper. Regeringen avser att återkomma i frågan om hur en sådan förändring kan genomföras.

Förbättrad samverkan mellan skola och arbetsliv

Den gymnasiala yrkesutbildningen ska förbereda eleverna för arbetslivet och bidra till att arbetsgivarna får rätt utbildad arbetskraft. Därför behöver matchningen mellan å ena sidan behoven på arbetsmarknaden och å andra sidan elevernas val och yrkesutbildningens innehåll och utbud förbättras. För att detta ska åstadkommas behöver branschernas inflytande över gymnasieskolans yrkesprogram stärkas. Regeringen kommer att fortsätta arbetet med att främja att det i fler branscher utvecklas former för samverkan mellan skola och arbetsliv. För ändamålet föreslår regeringen i enlighet med vad som aviserades i propositionen Vårändringsbudget för 2015 (prop. 2014/15:99) att 5 miljoner kronor avsätts för 2016 och lika mycket beräknas årligen för perioden 2017–2018.

Som ett sätt att stärka branschens och arbetsgivares inflytande över den gymnasiala lärlingsutbildningen ska Yrkesprogramsutredningen (U 2014:01) undersöka om det finns intresse och förutsättningar för en försöksverksamhet med en utbildning där branscher och arbetsgivare kan ges ett större ansvar. Regeringen föreslår att 10 miljoner kronor avsätts för 2016 till förberedelsearbete för att en sådan försöksverksamhet ska kunna starta under 2017.

Utveckling av det arbetsplatsförlagda lärandet

Arbetsplatsförlagt lärande (APL) har en avgörande betydelse för att förbereda ungdomar på gymnasieskolans yrkesprogram för ett framtida arbetsliv. Dessvärre finns det brister när det gäller kvaliteten på APL och ibland är omfattningen av APL otillräcklig. Dessutom saknar allt för många av arbetsplatsernas handledare en handledarutbildning. Regeringen föreslår satsningar för att stärka kvaliteten på APL. Anordnarbidraget för lärlingsutbildning bör i större utsträckning villkoras med att det finns utbildade handledare på arbetsplatsen. Skolverket har ett pågående uppdrag att genomföra handledarutbildning samt att utbilda APL-utvecklare. Uppdraget bör förlängas med ett år till och med 2017. Regeringen beräknar därför i budgetpropositionen för 2016 att 15 miljoner kronor avsätts för ändamålet för 2017.

Insatser för att öka intresset för tekniska och yrkesutbildningar

För att bryta den negativa utvecklingen, där ungas intresse för att läsa gymnasial yrkesutbildning minskar, har regeringen under 2015 inlett samtal med arbetsmarknadens parter och skolhuvudmännen i syfte att stärka yrkesprogrammets kvalitet och attraktionskraft. För insatser direkt riktade mot att öka ungas intresse för gymnasial yrkesutbildning föreslår regeringen att 20 miljoner kronor avsätts för 2016.

Elever behöver tidigt i sin skolgång få insikter om arbetslivet och hur de olika utbildningsalternativen ser ut. Det är centralt med utvecklingsinsatser som bidrar till högre kvalitet av verksamheten, både avseende enskilda studie- och yrkesvägledares kompetens och att rektorer tar större ansvar för utvecklingen av studie- och yrkesvägledningen. Regeringen föreslår att Skolverkets pågående fortbildningsuppdrag bör förlängas till och med 2018 för att ytterligare förbättra studie- och yrkesvägledningen inom grundskolan, gymnasieskolan och vuxenutbildningen. Uppdraget syftar till att höja kvaliteten i skolornas arbete med arbetslivskunskap. Uppdraget bör dessutom byggas ut med ytterligare fokus på att stärka jämställdhetsperspektivet för att bidra till att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av kön, social eller kulturell bakgrund. Regeringen föreslår 15 miljoner kronor för detta ändamål 2016, och beräknar samma belopp 2017 respektive 2018.

Tekniksprånget är en praktiksatsning som syftar till att bredda intresset bland unga kvinnor och män att söka ingenjörsutbildningar. Satsningen drivs av Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien på uppdrag av Skolverket. Av de 420 antagna praktikanterna till Tekniksprånget hösten 2014 var 54 procent kvinnor. Ett högt kvinnligt deltagande kan på sikt bidra till en ökad rekrytering av

kvinnor till ingenjörsutbildningar. Regeringen föreslår att satsningen förlängs med ett år till och med 2017 och beräknar för detta ändamål 11 miljoner kronor för 2017, varav 8 miljoner kronor tillförs satsningen och 3 miljoner kronor avser en överföring av medel för Teknicsprånget från 2016.

Investeringar i skolan för mer kunskap

BP16 (Mnkr)	2016	2017	2018	2019
Investeringar i en jämlik skola <i>Stark pedagogisk infrastruktur i hela skolsystemet</i>	658	821	773	754
Investeringar i ett attraktivt läraryrke <i>Högre löner, kompetensutveckling och fler behöriga lärare</i>	1 585	3 048	3 033	3 020
Investeringar i tidiga insatser <i>Rätt stöd till varje elev med tidiga insatser</i>		70	70	
Investeringar i utbildning för jobb och vidare studier	67	109	75	20
Övrigt	97	163	134	23
Summa	2 407	4 141	4 015	3 817

BP16 + VÅP15 (Mnkr)	2016	2017	2018	2019
Investeringar i en jämlik skola	1 788	1 951	1 903	1 554
<i>Fritidshem</i>	250	500	500	500
<i>Skolbibliotek</i>	15	30	30	30
<i>Skolrenoveringar</i>	330	330	330	
<i>Höjd skolschablon för asylsökande barn</i>	393	291	243	224
<i>Samverkan för bästa skola - stöd till skolor med låga studieresultat</i>	600	600	600	600
<i>Elevhälsa</i>	200	200	200	200
Investeringar i attraktivt läraryrke	1 925	3 388	3 373	3 360
<i>Högre lärarlöner</i>	1 500	3 000	3 000	3 000
<i>Kompetensutveckling för lärare och förskollärare</i>	200	200	200	200
<i>- varav Lärarlyft II</i>	100	150	100	
<i>Förstärkning Skolverket legitimationsverksamheten</i>	75	15		
<i>Nationella skolutvecklingsprogram</i>	140	140	140	140
<i>Förstärkning Matematiklyftet</i>		13	13	
<i>Förstärkning Läsflyftet</i>	10	20	20	20
Investeringar i tidiga insatser	500	570	570	500
<i>Satsning på specialpedagogik - varav fortbildning för lärare i grundskolan framför allt i åk 7-9</i>	500	570	570	500
	100	170	170	100

Investeringar i utbildning för jobb och vidare studier	67	109	75	20
<i>Gymnasialt yrkesutbildningspaket</i>	<i>67</i>	<i>109</i>	<i>75</i>	<i>20</i>
<i>(Rätt till komvux - medel presenterades i jobbpaket 26/8)</i>		<i>(537)</i>	<i>(537)</i>	<i>(537)</i>
Övrigt	676	773	744	678
Summa	4 956	6 791	6 665	6 112